

(savivaldybė, mokykla)

_____ klasės mokinio (-ės)

(vardas ir pavardė)

GIMTOJI KALBA (LENKŲ)

II egzamino dalis

Testas

2010 m. mokyklinio brandos egzamino užduotis

Pagrindinė sesija

2010 m. birželio 1 d.

Trukmė – 1 val. 30 min.

Wskazówki:

- Sprawdź, czy w zestawie egzaminacyjnym nie ma czystych kartek lub innych widocznych błędów drukarskich. Jeżeli zauważyłeś błędy, poinformuj o tym egzaminatora.
- Pisać możesz ołówkiem, jednak oceniane będą tylko zadania napisane piórem lub długopisem (kolor atramentu, wkładu – ciemnoniebieski). Nie można kreślić ani używać korektora.
- Pisz czytelnie. Za nieczytelne odpowiedzi otrzymasz 0 punktów.
- Wykonując zadania testu, odpowiedzi formułuj zwięźle i zrozumiale. Odpowiedzi muszą się zmieścić w przeznaczonych dla nich miejscach.
- Na brudnopis jest przeznaczona ostatnia strona.

EGZAMINO VERTINIMAS TAŠKAIS

I dalis (rašinyas arba interpretacija)			II dalis (testas)	TAŠKŲ SUMA
Turinio vertinimas	Raiškos vertinimas	Raštingumo vertinimas		
24 punkty	14 punktów	22 punkty	40 punktów	100 punktów

Vertinimo komisijos pirmininkas: _____

(parašas, vardas ir pavardė)

Vertintojai (I) _____

(parašas, vardas ir pavardė)

(II) _____

(parašas, vardas ir pavardė)

TEKST I

Ryszard Kapuściński

ZAPROSZENIE DO GRUZJI

Reportaż z tomu „*Kirgiz schodzi z konia*”
(fragment)

1. Stół jest ogniskiem przyjaźni. Człowiek może istnieć tylko wśród przyjaciół. Największą karą dla Gruzina jest skazać go na samotność. Odcięty od innych, czuje się zagrożony, traci grunt pod nogami. Dopiero w gronie przyjaciół jest znowu sobą. Staje się na powrót elementem całości, gałęzią wyrastającą z pnia. Przyjaźń jest warunkiem życia i dlatego trzeba ją umacniać. Przyjaźń umacnia demonstracja. Stół jest okazją demonstrowania przyjaźni.

Tak to jest rozumiane.

2. Za stołem wolno rozmawiać, ale z zachowaniem reguły obrządku. Reguła nie dopuszcza do żadnego chaosu, żadnego wiecowania, żadnego: panowie, dajcie mi wreszcie, do cholery, coś powiedzieć. Zagłoba to by nie wytrzymał w Gruzji jednego dnia. Można mówić, jak się dostanie głos. Ale i wtedy jest to mówienie specjalne: mówienie w formie toastu.

Czym jest gruziński toast?

Jest właśnie rodzajem rozmowy, jest etykietą i zarazem formą improwizacji panegirycznej¹. Każdy, kto jest za stołem, dostanie głos i skwapliwie z niego skorzysta: wygłosi toast. Najpierw pójdą toasty obowiązkowe: za Gruzję, za przodków, za rodzinę, za partię przodowniczkę (...) A potem będzie seria toastów wzajemnych – jeden wznosi toast za drugiego. Toast mówi się kilka minut, można mówić pół godziny. Przy stole zapada cisza. Wszyscy słuchają z najwyższą uwagą. Jeżeli mówiącemu toast idzie dobrze, wszyscy kiwają głowami z uznaniem, jeżeli zaczyna mącić, odzywa się pomruk niezadowolenia. Toast to ważne exposé², które się będzie potem długo dyskutować, roztrząsać, powtarzać. Są toasty, które przeszły do historii jak jakieś eposy czy kroniki. Są mistrzowie toastów, których się specjalnie zaprasza, bo pięknie improwizują.

3. Toast musi być poetycki, bo życiu trzeba dodawać piękna. Dobrze jest powiedzieć o błękitach nieba, o zapachu róż, o srebrnych wodach strumienia. Dobrze jest przyrównać wielkość człowieka do góry Kazbek, a jego wolę i upór do jodły wczepionej korzeniami w szczeliny skalne. Dobrze jest wyrazić nadzieję, że jutro będzie słoneczne i że plan wykonamy z nadwyżką.

Najważniejsze jednak, żeby toast był afirmujący³, maksymalnie pozytywny. W tym jest zawarty cały sens obyczaju. Kto dostaje głos, wygłasza toast na cześć kogoś z obecnych. Nieważne, kim jest ten uczczony, jaka jest jego profesja, jakie jego talenty. Wystarczy, że siedzi przy stole, to znaczy, że został dopuszczony, a skoro tak, jest wspaniały, jest wielki, musi być wielki! I oto mając za swojego sąsiada przy stole cichego urzędnika poczty w Zugdidi⁴, dowiaduję się nagle z toastu, że to człowiek niezwykły, tytan pracy, dobry anioł, który roznosi po domach radość, dusza miasteczka, druh niezastąpiony i najlepszy, autor jakiegoś pomysłu, który zmienił pocztowe oblicze świata, przykładowa głowa rodziny, wielbiony przez dzieci papa itd., itd.

4. Tak toczą się toasty, nastrój staje się wspaniały, bo każdemu dobrze, każdy po głowie pogłaskany. Jeden drugiemu może patrzeć w oczy. Jeden drugiego może mieć za brata. Ale te peany⁵ tylko dla niewprawnego ucha brzmią identycznie wysoko i pochwalnie. Kto ma rutynę, wie, że jest inaczej. W tych pochwałach jest gradacja, są setki niuansów, tysiące odcieni. Jednych chwałą bardzo, ale innych jeszcze bardziej! Ktoś dostaje pochlebstwo zwyczajne, a ktoś drugi pochlebstwo wspaniałe! A czas też się liczy. O jednym będą mówić pięć minut, a drugiemu dadzą dziesięć!

Dadzą cały kwadrans!

W takiej atmosferze samo jedzenie i picie spada do roli drugorzędnej, schodzi na margines. To wszystko jest wyparte przez toast. Wszystko pochłania toast. Biesiadnicy zajęci są toastem, sensem jego sformułowań, temperaturą wygłaszanych słów. W tych warunkach toast, choć zawsze pochwalny, ale jednak zróżnicowany, jednak stopniowany, staje się formą opinii publicznej, wyrazem poglądów otoczenia. (...) Toastem dwuznacznym można z kogoś pokpić, toast zbyt letni jest rozumiany jako krytyka. W tym obrzędzie toastów wyraża się kultura Gruzji. Gruzin nie będzie robił drak pod sufit, awantur i pyskówek. Jeżeli chce powiedzieć, co o tobie myśli, da ci toast. Zawsze przyjazny toast. Tyle że lepszy albo gorszy. I to powinno wystarczyć.

¹ Panegiryczny – przesadnie pochwalny.

² Exposé – wypowiedź programowa premiera lub innego członka rządu.

³ Afirmujący – pochwalający, wyrażający uznanie.

⁴ Zugdidi – małe miasteczko w Gruzji.

⁵ Peany – słowa pochwały, uwielbienia.

Zadania do tekstu I

1. Jaki jest związek między przyjaźnią a wspólną biesiadą przy stole? Wypisz z 1. części tekstu zdanie, które odpowiada na to pytanie.

_____ (1 punkt)

2. Jak czuje się Gruzin wśród przyjaciół? Wypisz z 1. części tekstu **dwa** odpowiednie połączenia wyrazowe.

1. _____
2. _____

(1 punkt)

3. Z 2. części tekstu wypisz **dwie** zasady zachowania się przy stole.

Mówić można:

- 1) (kiedy?) _____
2) (w jakiej formie?) _____

(1 punkt)

4. Jak autor wyraził w 2. części tekstu następujące myśli?

1. Przy stole wszyscy milkną – _____
2. Zaczyna mówić bez sensu – _____
3. Są ludzie, którzy mówią bardzo ładne toasty – _____
4. Ładnie mówią bez przygotowania – _____

(2 punkty)

5. Wypisz z 3. części tekstu **dwa** epitety, określające słowo *toast*.

_____ (1 punkt)

6. Podaj wymienione w 3. części tekstu **cztery** wyrazy, nazywające elementy przyrody, do których można się odwołać, aby upiększyć toast.

(1 punkt)

7. Wypisz z 3. części tekstu **cztery** połączenia wyrazowe, za pomocą których scharakteryzowany został w toście pracownik poczty. Wpisz je do odpowiednich rubryk tabeli.

Określenia niemetaforyczne (dosłowne)	Określenia metaforyczne (przenośne)
1.	1.
2.	2.

(2 punkty)

Punkty		
I	II	III
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

8. Zaznacz **dwie** poprawne (wynikające z tekstu) odpowiedzi.

Za pomocą toasty można wyrazić:

- A Pochwałę
- B Krytykę
- C Zazdrość
- D Agresję

(1 punkt)

9. Każdy wyróżniony wyraz zastąp synonimem.

1. Jaka jest jego **profesja** – _____
2. **W gronie** przyjaciół – _____
3. **Odcięty** od innych – _____
4. Reguła nie dopuszcza **chaosu** – _____
5. Jakie są jego **talenty** – _____
6. Nastroj staje się **wspaniały** – _____

(3 punkty)

10. Wyjaśnij, jak rozumiesz słowo *pochlebstwo*.

Pochlebstwo – _____

(1 punkt)

11. Jakie cechy narodowe Gruzinów autor eksponuje w podanym fragmencie? Obok każdego stwierdzenia napisz *tak* lub *nie*:

	TWIERDZENIA	TAK lub NIE
A	Gruzini to gorący naród, lubią się awanturować, kłócić i wykrzykiwać.	
B	Gruzini lubią spędzać czas przy wspólnym stole.	
C	Gruzini są podobni z usposobienia do Zagłoby.	
D	Wartością, wysoko cenioną przez Gruzinów, jest przyjaźń.	
E	Gruzini na początku biesiady zawsze wnoszą toast za Ojczyznę.	
F	Gruzini w toastach mówią otwarcie o zaletach i wadach swoich towarzyszy.	
G	Toasty przy gruzińskim stole są banalne i najczęściej nikt ich nie słucha.	
H	Dłuższy toast na cześć jakiegoś człowieka jest wyrazem większego szacunku wobec tej osoby.	
I	Gruzini zastanawiają się nad każdym słowem użytym w przemówieniu.	
J	Gruzini z natury są samotnikami.	

(5 punktów)

Punkty		
I	II	III

12. Z podanej pary zdań wybierz i zaznacz twierdzenie zgodne z tekstem. Jako uzasadnienie przytocz odpowiedni cytat (wybrany z 4. części tekstu).

- A W Gruzji wielką wagę przywiązuje się do tego, by przy stole spożywać wiele wykwintnych potraw i napojów.
- B Gruzini przekładają rozmowę przy stole nad jedzenie i picie.

Cytat: _____

(1 punkt)

Punkty		
I	II	III

Suma punktów za zadania 1 – 12 (maks. 20)			
---	--	--	--

TEKST II

Henryk Sienkiewicz

POTOP (fragment)

Okrzyk jeden ogromny, od którego zadrżały ściany domów i ostatki liści z drzew opadły, zgłuszył wszystkie uszy. Laudańscy poczęli palić z samopałów, czapki wylatywały w górę, naokół widziałeś tylko uniesione radością twarze, rozpalone oczy i otwarte usta wrzeszczące:

– Vivat⁶ Kmicic! vivat Billewiczówna! Vivat młoda para!

– Vivant⁷ dwie pary! – huczał Zagłoba.

Ale głos jego ginał w burzy ogólnej.

Wodokty zmieniły się jakoby w obóz. Przez cały dzień rżnięto z rozkazu miecznika barany i woły, wykopywano z ziemi beczki miodu i piwa. Wieczorem zasiedli wszyscy do uczyty, starsi i znamienitsi w komnatach, młodszy w czeladnej, prostactwo również weseliło się przy ogniskach na podwórzu.

Przy głównym stole krążyły kielichy na cześć dwóch par szczęśliwych, gdy zaś ochota doszła do najwyższego stopnia, pan Zagłoba wznosił jeszcze toast następujący:

– Do cię zwracam się, cny⁸ panie Andrzeju, i do cię, stary druhu, panie Michale! Nie dość było piersi nadstawiać, krew rozlewać, nieprzyjaciół wycinać! Nie skończony trud wasz, bo gdy siła ludzi czasu tej okrutnej wojny poległo, musicie teraz nowych obywatelów, nowych obrońców tej milej Rzeczypospolitej przysporzyć⁹, do czego, tuszę¹⁰, nie zbraknie wam męstwa ni ochoty! Mości panowie! na cześć onych przyszyłych pokoleń! Niechże im Bóg błogosławi i pozwoili ustrzec tej spuścizny, którą im odrestaurowaną naszym trudem, naszym potem i naszą krwią zostawujem.

Zadania do tekstu II

13. Wypisz z tekstu **cztery** wyrazy lub połączenia wyrazowe, świadczące o tym, że w Wodoktach panował wielki hałas.

(2 punkty)

Punkty		
I	II	III

⁶ Vivat - łac. niech żyje.

⁷ Vivant - łac. niech żyją.

⁸ Cny - cnotliwy, zacny, dobrotliwy, czcigodny itp.

⁹ Przysporzyć – powiększyć liczbę czegoś.

¹⁰ Tuszę – spodziewam się, mam nadzieję.

14. Wypisz po jednym cytacie potwierdzającym, że na biesiadę w Wodoktach przygotowano:

A dużo jedzenia _____

B dużo napojów _____

(1 punkt)

15. Z toastu, wygłoszonego przez Zagłobę, wypisz **po jednym** przykładzie apostrofy i metafory.

Apostrofa: _____

Metafora (przenośnia): _____

(2 punkty)

16. Do pustych rubryk tabeli wpisz TAK lub NIE.

	TWIERDZENIA	R. Kapuściński „Zaproszenie do Gruzji“	H. Sienkiewicz „Potop“
A	Podczas biesiady ważne jest zarówno dobre jedzenie, jak też toasty.		
B	Wszyscy uczestnicy biesiady zasiadają przy jednym stole.		
C	Wygłaszanie toastów przy stole jest uciążliwym obowiązkiem.		
D	W wygłaszanych toastach pojawia się temat ojczyzny.		

(2 punkty)

17. Wyjaśnij znaczenie poniższych słów Zagłoby, zwracając uwagę na **dwa** elementy treści. Zapisz swoją interpretację w formie zwięzłego tekstu.

Mości panowie! na cześć onych przyszłych pokoleń! Niechże im Bóg błogosławi i pozwoli ustrzec tej spuścizny, którą im odrestaurowaną naszym trudem, naszym potem i naszą krwią zostawujem.

(4 punkty)

Suma punktów za zadania 13 – 17 (maks. 11)			
--	--	--	--

Zadania z nauki o literaturze

18. Jaki rodzaj literacki reprezentuje utwór H. Sienkiewicza, z którego pochodzi przytoczony powyżej fragment? Podaj **jedną** przykładową cechę właściwą temu rodzajowi.

Rodzaj: _____ Cecha: _____
(1 punkt)

19. Jednym z najbardziej znanych toastów w literaturze polskiej jest mowa Sędziego, w której wychwala grzeczność. Podaj nazwisko autora i tytuł tego utworu.

Autor: _____ Tytuł: _____
(1 punkt)

20. Podaj nazwiska autorów oraz tytuły utworów, z których pochodzą następujące urywki.

Tekst A

Tomasz urodził się w Giniu nad Issą w porze, kiedy dojrzałe jabłko spada ze stukiem na ziemię w ciszy popołudnia, a w sieniach stoją kadzie brunatnego piwa, które warzy się tutaj na zakończenie żniw.

Autor: _____ Tytuł: _____

Tekst B

Chochoł
Miałeś, chłopie, złoty róg,
miałeś, chłopie, czapkę z piór:
czapkę ze łba wicher zmiótl.

Autor: _____ Tytuł: _____

Tekst C

Chór
Ciemno wszędzie, głucho wszędzie,
Co to będzie, co to będzie?

Guślarz
Zamknijcie drzwi od kaplicy
I stańcie dokoła truny;
Żadnej lampy, żadnej świecy,
W oknach zawieście całuny(...)

Chór
Mówcie, komu czego braknie,
Kto z was pragnie, kto z was łaknie

Autor: _____ Tytuł: _____

(3 punkty)

Punkty		
I	II	III

Suma punktów za zadania 18 – 20 (maks. 5)

Zadanie z nauki o języku

21. Zredaguj podany tekst, wykonując polecenia A–D:

- A W zdaniach 1.–2. znajdź i popraw 6 błędów językowych.
 B W zdaniu 3. zastąp czasownik *imponuje* innym wyrazem lub zwrotem o podobnym znaczeniu.
 C Następnie połącz zdania 3. i 4. w sposób podrzędny.
 D Przepisz zredagowane zdania 3. i 4.

1.–2. „Kirgiz schodzi z konia“ – to zbiór reportaży, powstałych w wyniku

podróży po południowych republikach bywszego Związku radzieckiego.

Kapuściński pokazuje czytelnikowi jak nowoczesność przeplata się w tych regionach z tradycją religijną i kulturową.

3. W reportażach R. Kapuścińskiego najbardziej *imponuje* to, że stają się one wielką lekcją szacunku do drugiego człowieka.

4. Tej lekcji autor udziela nam bez nadęcia i z wielką cierpliwością.

(4 punkty)

Punkty
I II III

Punkty za zadanie 21 (maks. 4)			
Suma punktów za zadania 1 – 21 (maks. 40)			

BRUDNOPIS